

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

57. An in ætate requisita ad matrimonium detur paruitas materiæ? Et notatur ad valorem matrimonij non requiri, vt dicta ætas sit mathematicè completa, sed moraliter, vt quando contrahentes ab ea ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

fin tener edad legitima, esta prohibiendo en derecho en el cap. 2. de despons. impub. y hazer lo contrario es pecado mortal, como se ven a quellas palabras dilucidius inhihemus.] Sic ille, & ante illum Coninch de Sac. disp. 2. 1. dub. 5. n. 54. Gutierrez de matr. cap. 2. n. 16. Bonacina de matrim. quest. 1. punct. 4. n. 7. Filiuc. tom. 1. tract. 10. part. 1. cap. 7. n. 239. & hanc sententiam docet etiam nouissimè Basilius Pontius de matrim. lib. 7. cap. 6. n. 3. & docuerat antea Henriquez lib. 1. cap. 13. n. 13. unde non est dubium esse probabiliorem, & communiorem.

2. Non reticeam tamen negatiuam sententiam docere Thom. Sanchez de matr. 10. lib. 1. disp. 17. n. 6. quia à iure antiquo recedendum non est absque rextu expresso, & quòd iuris correctio est odiosa, & omnino vitanda. Precipimus. C. de appell. Sed matrimonium de presenti inter impuberes est permissum multis canonibus, & interpretantur, quasi essent verba de futuro. cap. si. de despons. impub. cap. vnic. §. idem quoque, eod. tit. in 6. Ergo non est dicendum, cap. 2. quod citat correxisse hæc iura, cum optimè possit interpretari nec corrigat. Item, quia Panormitanus eod. cap. 2. n. 5. & Præposit. ubi num. 2. explicat illum textum, ut tantum prohibeat, ne impuberes, vel puberes cum impubere contrahant matrimonium, si mulque copula carnali dent operam, ne postmodum de matrimonij valore dubitetur. Quòd si virgeas, textum permittere hanc coniunctionem propter pacis bonum; non posse autem permitti copulam, respondeo, permitti quidem posse quando iudicio Episcopi probabile esset malitia præuenite ætatem; virginitatimque causa concurrente, quamuis de potentia ad copulam dubium esset aliquale, & si experientia facta comperiretur, nondum adesse potentiam, esset illud matrimonium sponsalia, iuris interpretatione. Hæc omnia Sanchez.

3. Sed stando in prima sententia, moderanda est cum Paludano in 4. dist. 28. quest. 2. art. 2. num. 8. & 10. Angelo ver. matrimonium; impedim. 16. n. 7. Tabiena ver. matrimonium 1. q. 6. num. 7. Henriquez & Filiucio locis citatis, nisi cum Episcopi licentia, & iusta interueniente causa, matrimonium ante legitimam ætatem celebretur, ex c. 2. ubi supra. Item stando etiam in dicta opinione queritur.

RESOL. LVI.

An sit peccatum mortale contrahere matrimonium, ultimo die, quo completur legitima ætas?
 Et an satis sit, si non solum prima dies anni duodecimi in femina, & decimi quarti in viro sit incæpta, sed etiam si tres dies, aut etiam decem dies ex ea ætate deficiant?
 Et notatur validum esse matrimonium contractum ante legitimam ætatem, si malitia suppleat ætatem. Ex part. 3. tr. 4. Ref. 276. alias 277.

Sup. hoc in Ref. seq. & supra ex Ref. sol. 52. lege doctrinam §. Sed Hunnius.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Basilius Pontius de matr. lib. 7. c. 65. nu. 1. vbi sic ait. In dubio præfinitum tempus completum sit, inhabiles iudicat Ecclesia, etiam si exigua temporis distantia sit, neque enim hic locum habet illa regula, quod parum distat, nihil distare videtur, sicut neque in aliis, in quibus ius præfinit tempus exigit, ut in animo probationis Religiosi, & in ætate ad Ordines si enim vel vnus dies, aut hora desideretur, vitiat factum. Cum enim ius præfinit tempus, exigatque illud esse completum, nisi malitia suppleat, non est locus paucorum dierum supplemento. Quòd si illa suppleat, parum refert, an duo, vel tres dies, aut etiam plures desint. Imò existimo, nec satis esse, vt

impleta ætas censeatur vltimum diem inceptum esse, quando malitia non suppleat ætatem; vt de anno probationis dicendum est. Neque obstat, quòd iure ciuili alia sit dispositio in testamentis, necesse à iure ciuili ad canonicum in hac re argumentum deduci potest, aut à testamentis ad matrimonia, vbi est expressa decisio Pontificum. Ita Pontius.

2. Contrariam tamen sententiam tenet Barbosa in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 3. cap. 14. n. 2. & Villalobos in summa, tom. 1. tract. 14. dist. 22. num. 1. & alii penes ipsum, vbi sic asserit. [Esta edad ha de ser cumplida, como dize el c. ex litteris, en estas palabras. Dones nec compleat puer annum decimum quartum. Verdad es, que bastaria si estuuiesse en el vltimo dia, como tiene Syluestro, Ab Alexandro de Neuo, Sanchez, y otros lustras, y es la razon, porque se determina assi en fauor del testamento en la ley que es, ff. de testam. y no es menor el fauor de matrimonio. Mas no abstaría si faltasen tres dias, como con otra tiene el mismo Sanchez, y lo mismo siento si faltasse vn dia, porque mortalmente no se iuzga por cumplido año, como se juzgaría estando en el mismo dia.] Sic Villalobos.

3. At Ioannes Gutierrez (attende lector) de matrim. cap. 2. num. 20. hoc vltimum contra Villalobos admittit, sic enim ait. Satis enim est vltimum diem anni duodecimi in femina, & decimi quarti in viro sit incepta, quinimo & decimi erit dicendum quantum tres dies ex ætate deficiant, ex eo quòd moraliter censeatur tunc completa: non enim metaphisice compleri requiritur, vt tenet Holtien. in cap. impuberes, num. 5. de despons. impub. & Veracuz in specul. part. 1. articulo. 26. Imò Martinus Ledelma in 2. part. lib. 4. quest. 60. art. 1. col. penult. ver. bestabis, vltius dicit satis esse quamuis decem dies desint. Ita Gutierrez.

4. Notandum est tamen hic obiter validum esse matrimonium contractum ante legitimam ætatem, si malitia suppleat ætatem; vt ex multis notat Barbosa in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 2. cap. 9. num. 1. & pariter ex cap. de illis 2. de despons. impub.

RESOL. LVII.

An in ætate requisita ad matrimonium detur paritas materia?
 Et notatur ad valorem matrimonij non requiri, vt dicta ætas sit mathematicè completa, sed moraliter, et quando contrahentes ab ea distarent non solum per tres, aut decem dies, sed etiam per vnum aut alterum mensem? Ex part. 3. tr. 5. Ref. 16.

§. 1. **R**espondeo affirmatiuè, & ita aliqui asserunt sufficere eam ætatem ad matrimonij valorem, vt in cap. puberes, num. 5. de despons. impub. & plus addit Martinus Ledelma in 2. part. 4. quest. 60. art. 1. docemur: Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disput. 104. num. 2. & 3. asserunt sufficere in tali casu, quòd vltima dies anni duodecimi in femina, & decimi quarti in viro sit incepta, quamuis non sit completa.

2. His tamen non obstantibus contrariam sententiam docet ex Pontio Gaspar Hurtadus de matrim. disp. 22. diffin. 12. n. 45. vbi sic ait. Alij docent requiri dictam ætatem esse mathematicè completam, & merito, quia iure præscribitur, seu taxatur, ac proinde debet in indiuisibili consistere. sicut precium iure præscriptum in indiuisibili consistit. Vnde regula

regula illa, Quod parum distat, &c. non habet locum in taxatis a iure. Id verò, quod addit Sancius, nempe sufficere vltimum diem, quo dicti anni præscripti complentur, esse inchoatum, falsum est, vt optimè Basiliius. quia quousque sit completus, dicta ætas non est mathematicè completa, neque in indiuisibili consistens. Ita Hurtadus. Vnde puto vtramque sententiam probabilem esse etiam per Doctores, quos ego adduxi in 3. part. tract. 4. resol. 277. quos omninò videbis.

3. Non desinam tamen hie adnotare Rebelleum lib. 3. qu. 16. sect. 2. n. 16. docere ad valorem matrimonij non requiri, vt dicta ætas sit mathematicè completa. sed moraliter, vt quando contrahentes ab ea distarent per vnum, aut alterum mensem, qui vulgariter finis anni dicitur, quod enim parum distat, nihil distare videtur, sed in hoc nimis largè loquitur Rebelleum, vt optimè obseruat Naldus, in summ. verb. atus, num. 1.

RESOL. LVIII.

An filius teneatur contrahere matrimonium, quod pater promisit, aut præcepit?

Et notatur licite filios posse inire hoc, vel illud matrimonium, parentibus inuitis, aut resistens; erit tamen illicitum contrahere matrimonium, illis non certioribus factis.

Et cursissime docetur parentes non posse exheredare filios, neque eis dotem negare, quia contrahunt matrimonium, illis inuitis.

Et aduertitur parentes, qui coactione sufficienti ad mortale compellunt filios ad matrimonium, non incurere excommunicationem latam in Tridentino, sess. 24. cap. 9.

Et an Tridentinum loquatur tantum de Dominis temporalibus, & Magistratibus habentibus iurisdictionem in foro exteriori seculari, & neque Parochus, neque Episcopus si compellerent ad matrimonium, in dictam excommunicationem non incurerent.

Imò, neque Reges & Imperatores, quamuis habeant dictam iurisdictionem. Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Ref. 132.

docet parentes non posse exheredare liberos, neque eis dotem negare, quia contrahunt matrimonium ipsis inuitis.

4. Non desinam tamen hie adnotare parentes, qui coactione sufficienti ad mortale compellunt filios ad matrimonium, non incurere in excommunicationem latam in Tridentino sess. 24. cap. 9. Ita contra Lopez & Albornos docet Sanchez, de matrim. tom. 1. lib. 4. disp. 22. Coninch de Sacram. disp. 28. dub. 5. & alij, quia Tridentinum loquitur tantum de dominis temporalibus, & Magistratibus habentibus iurisdictionem in foro exteriori seculari, vnde neque Parochus, neque Episcopus si compellerent ad matrimonium, in dictam excommunicationem incurerent, quia non habent iurisdictionem in foro externo seculari. Ita etiam Hurtado diff. 8. n. 29. Imò neque Reges & Imperatores, quamuis habeant dictam iurisdictionem, quia isti exprimi debent vt exprimuntur in eodem Tridentino sess. 22. de reform. cap. 11.

Sup. hoc in tom. 9. tr. 2. Ref. 223. §. Notandum est, in fine, & pro dote, hie supra in Ref. 45. §. Quibus. Et sup. contento in hoc vlt. §. Non desinam infra in Ref. 141. §. vlt. in principio.

RESOL. LIX.

An filius peccet mortaliter, si non ducat dignam, quam pater vult, sed aliam ducat aequè dignam?

Et notatur filium Magnatis, quem pater non vult alere, secundum qualitatem personæ, non peccare mortaliter, si inscio aique inuito patre feminam diuitem, & nobilem ducat genere aliquantulum inferiori. Ex p. 6. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 21.

§. 1. Peccare mortaliter asserit Fagundez in Decalog. tom. 1. lib. 4. cap. 4. n. 4. vbi sic asserit. Ego illam opinionem sequor, quatenus asserit esse peccatum mortale filium contrahere contra voluntatem, & consensum Patris: quia in re graui ei non obedit, & aliunde Pater aequè dignam, & diuitem ei ducendam proponit, ac illam, quam filius sponte sua elegerat. Ita ille.

Sup. hoc in tom. 9. tr. 2. Ref. præterita, & vide etiam §. eius prima not.

2. Sed ego olim in facti contingentia negatiuæ sententiæ adhaesi, quam tueretur Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 4. disp. 23. num. 10. cui adde nouissimè Trullench in Decalog. tom. 1. lib. 4. cap. 1. dub. 2. n. 13. vbi sic ait. Dico filium teneri patrem consulere, si commode fieri potest, & non longè abest, aut finon timer malitiosè impedimentum; non tamen tenetur consilium sequi, nisi ducat indignam: at si ducat dignam, non tenetur sequi Patris voluntatem, ita Trullench. Vide etiam Toletum in summa lib. 5. cap. 1. n. 6.

3. Notandum est etiam hie obiter, quòd Fagundez vbi supra, n. 5. faceret filium Magnatis, quem Pater non vult alere secundum qualitatem personæ, non peccare mortaliter, si inscio, ac inuito parente feminam diuitem & nobilem ducat, genere aliquantulo inferiori.

RESOL. LX.

An matrimonium inter absentes contractum per Procuratorem, vel per literas coram Parocho, & testibus sit Sacramentum?

Et inferitur contrahentes sub peccato mortali teneri curare, vt sint in gratia illo tempore, quo Procuratores eorum nomine contrahunt.

Et notatur ætatem, & diuersitatem sexus nullius esse momenti in Procuratore; & ideo femina potest contrahere in tali casu matrimonium pro viro.

Etiamque aduertitur, quòd Procurator nò debet excedere suum mandatū, alioquin matrimonium est nullum. Et cursim docetur, quòd dicta Procuratio nò est necesse.

H h 3 26

Sup. hoc in tom. 9. tr. 2. Resol. 243. §. 6. in fine, & hic infra lege doctrinam Resol. seq.

§. 1. Affirmatiuè respondet Cardinal. Bellarmin. lib. 1. de matrim. cap. 19. Rebelleum, & Nauartus penes Hurtadum vbi infra, dummodo filius non eligat meliorem statum, & quòd matrimonium à patre promissum, aut præceptum non sit filio indignum, & hoc deduci videtur ex cap. 1. de despons. impub. vbi dicitur, postquam filius ad perfectam ætatem peruenerit, omnino debet hoc implere.

2. Sed mihi contraria sententia magis placet, quam tueretur Hurtado tract. de matrim. disp. 6. diff. 9. num. 32. cum Riccardo, Sanchez & Coninch penes ipsum, qui rationes pro hac firmanda sententia adducit, & rectè respondet ad supra citatum cap. 1. nam illa verba omnino debent à glossa & aliis communiter exponi de debito honestatis, non autem præcepti, seu obligationis.

3. Notandum est etiam contra Bellarminum, Rebelleum, & Sotum licite filios posse inire hoc, aut illud matrimonium parentibus inuitis, seu resistens; erit tamen illicitum contrahere matrimonium illis non certioribus factis, nisi quando filij timent parentes iniuste impedituros dictum matrimonium, aut quando adest rationabilis causa occultandi parentibus matrimonium, & hæc omnia docet Hurtado loco cit. difficul. 10. num. 35. & 36. cum Sanchez, Coninch, & Valquez, vbi etiam

Sup. hoc in Resol. 1. not. præterita à §. 3. & seqq. & vide etiam Ref. 1. not. præterita.